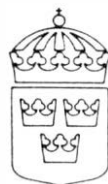


Motion till riksdagen

1988/89:N305

av Ivar Franzén m.fl. (c)

Tekopolitiken



Mot.
1988/89
N305–309

På den socialdemokratiska regeringens förslag i proposition 1988/89:47 beslutade en majoritet i riksdagen hösten 1988 att en fullständig avreglering av tekoimporten skall ske 31 juli 1991, då MFA (Multifiberavtalet) IV löper ut.

Regeringens argument var att importhinder leder till högre priser för konsumenterna och kan åsamka samhället ekonomiska nettoförluster. En avreglering förutsätts gynna konsumenterna – beloppet 4 miljarder per år har nämnts – och bidra till att dämpa prisökningen i samhället. Vidare hävdas att avvecklingen leder till för utvecklingsländerna positiva effekter.

Det finns skäl att kritiskt granska de framförda argumenten.

Positivt för u-länderna?

Klädimporten från u-länderna har i volym/ton ökat från 15.094 1985 till 23.521 1987 eller 56 % på två år. Räknat i volym/ton kom 1987 59 % av importen från u-länder och andra lågprisländer. Hittills tillgängliga uppgifter för 1988 visar en fortsatt kraftig ökning av importen från u-länderna medan importen från i-länderna är vikande.

Det är sannolikt att importen av kläder 1988 till 2/3 kommer från u-länder och andra lågprisländer.

De stora vinster som skall tillföras konsumenterna (4 miljarder) genom avvecklingen skulle då i huvudsak komma från den återstående tredjedelen av importen från i-länder, såsom Finland, Norge och EG vilka skulle konkurreras ut? Så vill förespråkarna för total frihandel framställa effekterna, men verkligheten blir sannolikt en helt annan.

För det första skulle vi få betydande handelspolitiska problem om klädimporten från EG, Norge och Finland tvärt skulle upphöra. För det andra kommer konkurrensen mellan u-länderna sannolikt att bli mycket hårdare när alla kvoter och rättigheter för det enskilda landet upphör. Risker är uppenbar att de svagaste u-länderna blir utslagna i den konkurrensen eller tvingas in i arbetsförhållanden som inte är människovärdiga.

Förespråkarna för total frihandel har inte heller velat ställa upp på den socialklausul, som centerpartiet har föreslagit i riksdagen, för att förhindra att vår import blir ett stöd för pressande barnarbete, omänskliga arbetsmiljöer o s v.

Det finns en uppenbar risk att en snabb och total avveckling av importkvoterna kommer att missgynna de svagaste u-länderna och ytterliga-

re pressa redan mycket låga priser från övriga u-länder. Detta kan resultera i ett omänskligt utnyttjande av en svag motpart, som vi inte är beredda att medverka i.

Mot. 1988/89
N305

Lägre priser för konsumenterna?

Klädpriserna har sedan 1985 utvecklats i en takt som motsvarar knappt 60 % av den genomsnittliga prisutvecklingen för konsumentvaror. Mellan 1985/86 bedöms prissänkningen på klädimporten från u-länderna till 19 % och de låg kvar på denna låga nivå under 1987. Det är ganska uppenbart att denna prissänkning inte har fått fullt genomslag på priset till den svenska konsumenten.

Med hänsyn dels till att u-länderna behöver högre priser om klädexporten skall utgöra grund för en positiv ekonomisk utveckling, dels till att redan 2/3 av klädimporten kommer från u-länder och andra lågprisländer, samt det uppenbart svaga genomslag som lägre importpriser får på priset till svenska konsumenter, så är det tveksamt om svenska konsumenter kommer att få lägre priser.

Klädimporten kostade 1987 11,6 miljarder och att inom den ramen åstadkomma huvuddelen av en prissänkning på 4 miljarder är inte bara högst osannolikt, utan skulle om det lyckades innebära förödande låga priser för u-länderna. Det krävs i stort sett en halvering av importpriserna.

Om Sverige inte vill medverka till en direkt rovdrift vad avser u-länderna och ta betydande handelspolitiska risker avseende EG och våra grannländer, så kommer inte svenska klädköpare att märka särskilt mycket av sänkta priser på grund av avvecklingen av importkvoterna.

Centerpartiet anser mot denna bakgrund att det inte finns skäl att driva avvecklingen av importrestriktionerna snabbare i Sverige än vad som sker inom EG.

Harmonisering med EG?

I andra sammanhang talar sig regeringen varm för en bred och nästan total harmonisering med EG för att underlätta framtida samarbete, för att svenskt näringsliv inte skall få försämrade konkurrensvillkor gentemot EG.

När det gäller teko, måste det svenska regeringsförslaget om en total och snabb avveckling av importrestriktionerna närmast uppfattas som en ovänlig handling.

Det finns ca 3 miljoner teko-sysselsatta inom EG. Arbetslösheten är som bekant hög inom EG. Även om Sverige inte är någon stor marknad, så är den inte betydelslös för EG:s tekoexport. Faran är också stor för att Sverige kan bli ett genomgångsland för lågprisimport till EG.

Det är obegripligt att regeringen är beredd att ta så stora risker för mycket osäkra vinster, som mycket lätt kan vändas till betydande förluster.

Nästan 30.000 tekosysselsatta i Sverige. Omkring 100.000 är direkt eller indirekt beroende av tekoindustrin

Regeringen spelar hasard med 30.000 tekoanställda som insats. Verkligen ett märkligt agerande av en s k arbetar regering.

Tekobranschen har efter djup och mångårig kris de senaste åren vänt utvecklingen och skapat en grund för framtidsstro och positiv utveckling. Regeringens förslag om en radikal nedtrappning av tekostödet samtidigt som allt importskydd upphör måste få den mest härdade tekoföretagare/arbetare att känna sig totalt utlämnad och piskad som tack för goda insatser.

Om nu regeringen tror på stora samhällsvinster och lägre priser för konsumenterna – vore det inte då rimligt att låta de 30.000 tekoanställda få en liten extra del av detta, istället för att minska tekostödet med 40 %? 2,5 % av de påstådda vinsterna skulle räcka för att förstärka tekostödet med 100 miljoner.

Det finns ett skrämmande inslag av övermod i regeringens handlande. Attityden är att Sverige behöver ingen tekoindustri. Sverige skall bara syssla med det som är riktigt lönsamt.

Är socialdemokraterna tillbaka i det övermod som var så betecknande för dem under 60-talet och början av 70-talet? Då jakten på bönder var som intensivast. Bönderna skulle bort från det olönsamma jordbruket och över till "den evigt lönsamma och expansiva industrin". Vi vet hur det gick. Vi vet att det sker ständiga förändringar. Olika branschers lönsamhet och möjligheter skiftar. Ett ensidigt näringsliv kommer alltid att innebära ökad sårbarhet och att många framtida möjligheter går förlorade.

Att cyniskt slå ut tekobranschen kommer att straffa sig. Det går inte utan vidare att tänka bort en nettoexport på 5 miljarder. Mer än dubbla malmexporten. Det går inte att tänka bort att vissa kommuner har 80 % av sin industrisysselsättning inom teko. Det är mycket kapital och framför allt stor kunskap och yrkesskicklighet inom tekobranschen. Hur skaffar man fram 30.000 nya arbeten på rätt plats vid rätt tidpunkt utan mycket stora kostnader? Vilka garantier finns det för att nya arbeten på sikt förblir lönsamma arbeten?

Vi i centern ser tekobranschen som en viktig resurs, som utvecklats mycket positivt senaste åren och därför bör det ske en offensiv satsning för att den utvecklingen skall fortsätta.

Centerpartiet vill satsa offensivt på teko

För att de senaste årens positiva utveckling inom teko skall fortsätta så krävs nya investeringar i bl a bättre produktionsteknik, produktutveckling och marknadsföring. Även om tekobranschen har betydligt stabilare struktur i dag än för några år sedan så fattas det ofta riskkapital för nödvändiga offensiva satsningar. För att råda bot på detta har centerpartiet under två år lagt förslag i riksdagen om s k utvecklingslån.

Den svagare tekokonjunkturen och vikten av att nu fullt ut utnyttja tekobranschens utvecklingsmöjligheter är mycket starka skäl för att vårt förslag snabbt genomförs.

Utvecklingslån

Lånet skall utgå med ett visst antal kronor per produktionstimme (5:-). Alla företag med inhemsk produktion skall kunna erhålla detta lån och utnyttja det för investeringar i marknadsföring, produktutveckling, teknik och utbildning.

Genom ett väl avvägt urval av låne- och avskrivningsberättigade åtgärder kan lånet på öretagsnivå riktas mot de åtgärder som bäst gynnar branschens långsiktigt uthålliga lönsamhet. Investeringarna bör kunna vara i form av hårdvara, konsultinsatser eller anställning av expertkunskap.

Lånen ska kunna beviljas årsvis och vara ränte- och amorteringsfria. Uppburet lån som inte används för avskrivningsberättigade investeringar skall återbetalas.

Beslutet om utvecklingslån bör omfatta en treårsperiod. Enligt vår mening bör vidare möjligheter till avskrivning med 100 % ges för lån upp till 100.000 kr, vilket gynnar de minsta företagen. För lån därutöver får avskrivning med 100 % endast medges om berört företag utfört godkända investeringar motsvarande minst dubbla lånebeloppet.

Administrationen av utvecklingslånet bör handhas av SIND eller om SIND finner det lämpligt delegeras till PROTEKO i Borås. Lånehandläggningen måste vara snabb, enkel och effektiv. Genom att företagsledning och de anställdas fackliga organisationer själva får prioritera den bästa användningen av pengarna, så skapar man ett ökat ansvarstagande i företagen. Kunskaper om vilka investeringar som bäst behövs på det enskilda företaget finns enligt vår mening i första hand lokalt ute på företagen.

Vårt förslag till utformning av utvecklingslånen innebär att krav ställs på en företagsbaserad delfinansiering. Detta medför samtidigt att utvecklingslånen inte kan anses vara ett generellt driftsstöd och de farhågor som framförts för att omvandlingen av äldrestödet till utvecklingslån för tekoindustrin internationellt skulle uppfattas som en ovänlig handling bortfaller därmed.

Utvecklingslån med ovan redovisad utformning kommer enligt vår mening att bli en för tekoindustrin offensiv industripolitisk åtgärd och en angelägen stimulans till framtidsriktade investeringar. Utvecklingslånen kommer också att bidra till det riskkapital tekoindustrin behöver för att få en bättre konkurrenskraft och möjligheter att på sikt öka sina marknadsandelar.

30 % målet

Centerpartiet föreslår offensiva insatser för att utveckla tekoindustrin och finner därför inte skäl att nu ändra den av riksdagen fastlagda målsättningen att den inhemska produktionen skall svara för 30 % av den totala inhemska tillförseln av tekovaror.

Anslagsfrågor

Vi bedömer att utvecklingslånen kräver ett anslag på 150 miljoner. Utöver detta bör 35 miljoner anvisas till "Industripolitiska åtgärder för tekoindustrin" och i huvudsak användas till för branschen angelägna exportsatsningar samt vissa gemensamma expert- och utbildningsinsatser.

För budgetåren 1990/91 och 1991/92 krävs motsvarande anslag för att den av centerpartiet föreslagna offensiva satsningen på tekoindustrin skall kunna genomföras.

Hemställan

Mot. 1988/89
N305

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om mål för tekopolitiken,

2. att riksdagen beslutar med avslag på berörda delar av propositionen 1988/89:100, bil 14, att införa utvecklingslån för utveckling och ökad konkurrenskraft inom tekoindustrin fr o m budgetåret 1989/90 t.o.m.1991/92,

3. att riksdagen begär att regeringen utformar reglerna för utvecklingslån för tekoindustrin enligt de riktlinjer som anges i motionen,

4. att riksdagen anvisar ett reservationsanslag på 150.000.000 kr till utvecklingslån avseende budgetåret 1989/90 och medger att motsvarande belopp får disponeras för vardera budgetåret 1990/91 och 1991/92,

5. att riksdagen för industripolitiska åtgärder för tekoindustrin anvisar 35.000.000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 25 januari 1989

Ivar Franzén (c)

Börje Hörnlund (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Marianne Andersson (c)

Håkan Hansson (c)

Lennart Brunander (c)

Kersti Johansson (c)

Roland Larsson (c)

Kjell Ericsson (c)

Jan Hyttring (c)